

Hvorfor vi bør slutte å snakke om eldrebølgen

Inger Hilde Nordhus
Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen
Inger.Nordhus@uib.no

Forfatteren har fylt ut interessekonfliktskjema og oppgir ingen interessekonflikter.

Aldring er ikke en truende bølge, men en livsfase.

Begrepet eldrebølgen har for lengst fått fotfeste i offentligheten. Det brukes av politikere, journalister og fagfolk som en tilsynelatende enkel forklaring på utfordringene velferdsstaten står overfor. Men ordene vi velger former vår forståelse av et fenomen og hvilke holdninger vi utvikler. Nettopp derfor bør vi stoppe opp og spørre: Hva gjør det med eldre mennesker når vi beskriver dem i lys av en bølge?

Metaforen er ikke nøytral. En bølge forbindes med noe som kommer brått og uventet, ofte med destruktiv kraft. Den antyder at en aldrende befolkning er en trussel som vil slå inn over oss og legge systemer i ruiner. Slik skapes et krisepreget narrativ, selv om aldring i realiteten er en forventet og ønsket konsekvens av økt levealder, medisinske framskritt og bedre levekår.

Dette er ikke bare et språklig spørsmål. Det handler om hvordan vi konstruerer samfunnsproblemer. Når aldring fremstilles som en naturkatastrofe, blir «løsningen» økt effektivisering, omorganisering og innstramminger. Slik risikerer vi å overse det faktum at mennesker i vår tid lever lenger, men er ofte friske langt opp i alderdommen. Hvor ble det faktum av?

Det mest problematiske med *eldrebølgen* er likevel fraværet av en etisk forankring. Metaforen gjør eldre til en masse som skyller inn over oss, uten individuelle historier, behov eller ressurser. Dette er en form for avpersonifisering som kan bidra til aldersdiskriminering. Når eldre fremstilles som en byrde som samfunnet må «håndtere», svekkes verdien av menneskeverdet.

Vi trenger derfor et annet språk. Et språk som ikke spiller på frykt eller distansering, men på kunnskap. Et språk som løfter fram aldring som en naturlig del av livsløpet og som anerkjenner at befolkningen endrer seg, slik den alltid har gjort. Begreper som demografisk aldring eller en aldrende befolkning er mindre dramatiserende og mer presise. De åpner for løsninger som handler om inkludering og livslang deltakelse, snarere enn en unyansert kriseretorikk.

For å møte framtidens helsebehov trenger vi gode analyser og kunnskapsbaserte tiltak. Det forutsetter at vi frigjør oss fra metaforer som låser tanken i et begrenset spor. *Eldrebølgen* skaper et forenklet bilde av en mangfoldig del av befolkningen.

Aldring er ikke en bølge, men en livsfase. Den tilhører oss alle, enten vi er der nå eller forhåpentligvis kommer dit senere. Når vi snakker om eldre som en trussel, risikerer vi å undergrave vår egen framtid.

Språket former samfunnet. Derfor bør vi velge ordene med omtanke.